

Fények, terek, átváltozások

BESZÉLGETÉS HEFTER LÁSZLÓ ÜVEGMŰVÉSSZEL

Hefter László tizenhárom évvel ezelőtt, 2007-ben nyitotta meg üvegművészeti galériáját a Pannonhalmi Főapátság alatti csodálatos természeti környezetben. Ez a maga nemében akkor is unikális jelentőségű magánintézmény volt, s az is maradt. Az eltelt bő évtizedben a bemutatóhely tartalma és profilja, a művészek és családjának ottani lakóhelyéül is szolgáló épületei, valamint terjedelmes parkja sokat fejlődött. Ma egy elegáns megjelenésű, kínálatában és szolgáltatásaiban is nagyvonalú galériát látogathatunk meg. Annak idején a művész megtisztelt azzal, hogy a megnyitó köszöntőjére engem kért fel, most a galéria idetelepülésének előzményeiről és máig ívelő működésének főbb állomásairól beszélgettünk.

– *Mi készítette arra, hogy galériát alapítson?*

– A pannonhalmi apátság 996 óta folyamatosan működő Szent Benedek-rendi monostor, Magyarország egyik legfontosabb emlékhelye, egyházi és művészeti központ, kiemelkedő kulturális és turisztikai hely. Komoly inspirációt jelentett számomra, hogy 1993-tól mialatt az apátság ólmozott üveglakait restauráltam, megismerjem a környezetet és az itt élő embereket. 1997-ben az apátság közvetlen közelében megvásároltam egy romos parasztházat, a hozzá tartozó szántófölddel. Először csak álom, később cél, 2007-ben pedig egy európai vidékfejlesztési pályázat elnyerésének segítségével, bankhitelekkel és családi összefogással valóság lett: megépült a galéria. Többszakaszú fejlesztés után jelenleg egy kulturális központ, rendezvényhelyszín, állandó hazai és nemzetközi üvegművészeti és időszakos iparművészeti kiállításokkal. Évente három tárlatot rendezünk, árusítjuk a művészek munkáit, és folyamatosan bővítjük a gyűjteményünket. 2019-ben két üvegművészeti, *Fény-tér* és *Fényecho*, valamint egy kerámiakiállításunk volt, *Kiféheredés* címmel. 2017 óta részt veszünk a Design Hét Győr rendezvényein. 2019-ben *Üvegművészet az építészetben* címmel tartottunk előadást a győri művészeti múzeumban, és tárlatvezetéseket a galériánkban. Állandó üvegművészeti kiállításunkat grafikákkal, ötvös- és textilmunkákkal is színesítjük, parkosított területünkön szoborparkot is fenntartunk. Minden programunkba bevonjuk a társművészeteket is. 2020-ban két egyéni és egy csoportos kiállítást tervezünk.

– *A galéria oktatóhelyként és kiállítóhelyként is működik. De önnek ezenkívül is jelentős a szerepe a művészeti oktatásban. Miért vállalja ezt a nehéz feladatot?*

– Gyakorló- és oktatóhelyként a győri stúdióink működik. Rendszeresen, minden évben előfordul, hogy a különböző művészeti főiskolák és egyetemek hallgatói nálunk töltik szakgyakorlati idejüket. De közreműködünk évközi feladataik megvalósításában is. Indiai, japán, szlovák, holland diákokat, illetve művészeket is fogadtunk már, legutóbb egy svájci művészt avattam be az üvegszakma rejtelmeibe.

1976-ban költöztem Budapestről egy győri, műtermes lakásba. 1978-ban alapítottam a Borsos Miklósról elnevezett képző- és iparművészeti szabadiskolát, melyet negyven évig vezettem. 1994-ben elindítottam az üvegműves-szakképzést a győri Kovács Margit iparművészeti középiskolában, ahol tizennégy évet tanítottam. Tanítványaim közül többen voltak, akik rövidebb-hosszabb ideig dolgoztak az egyetem előtt vagy után tanulóként, művészként vagy alkalmazottként a műhelyemben. Sokan közülük a stúdióinkban találtak először munkát, kaptak minőségi képzést, illetve innen kerültek a különböző művészeti felsőoktatási intézményekbe.

Legyünk mindig nagylelkűek tudásunk átadásában, bízva abban, hogy mindig vannak és lesznek olyanok, akiknek kezdetben segítséget jelenthetünk egy szakma, valamint saját hitük, gondolataik, élményeik művészi szintű összehangolásában.

HEFTER László: „...és megnyílik az ég”, városi köztemető ravatalozója, Halbtorn, Ausztria

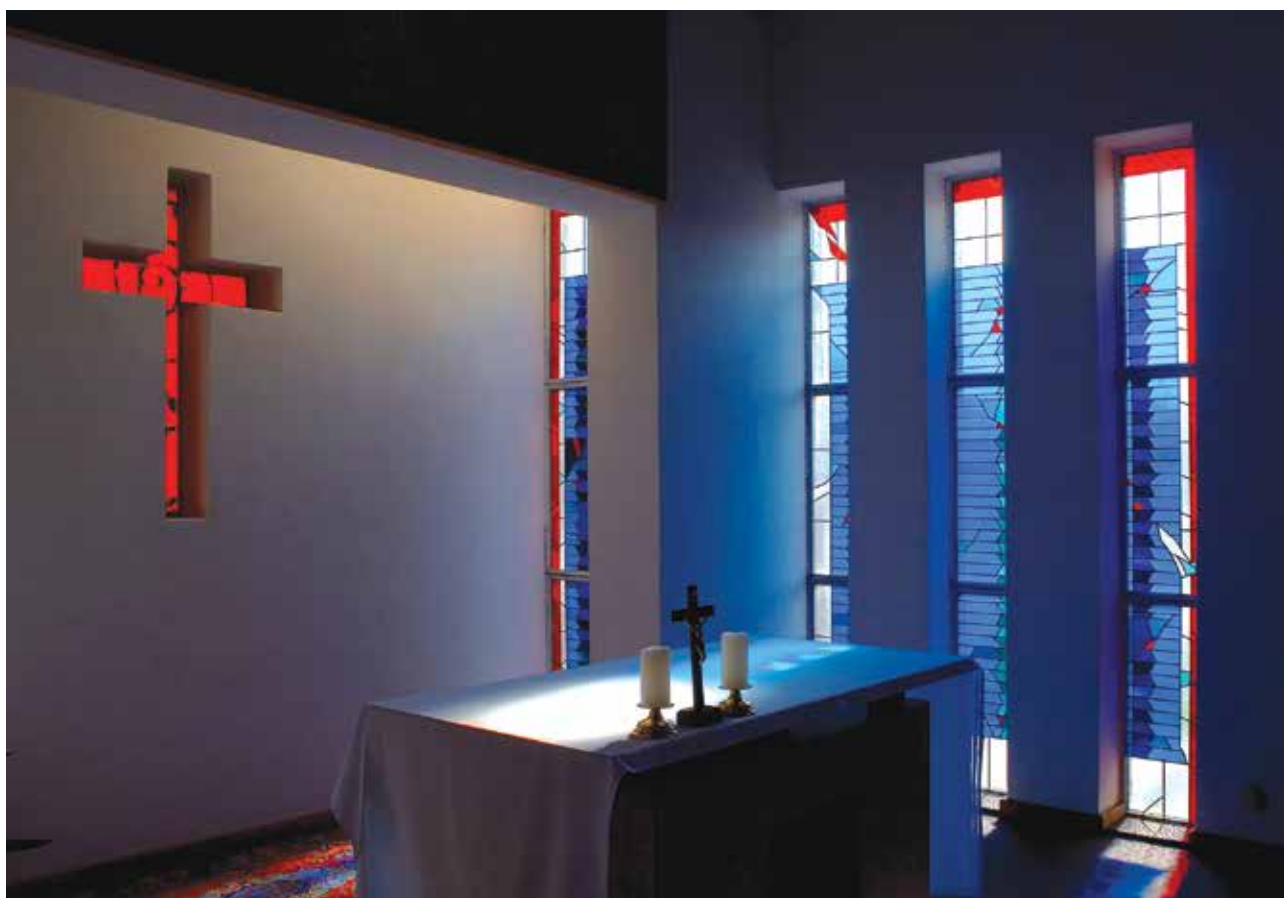
László HEFTER: „...and the sky opens up”, the mortuary of the municipal cemetery, Halbtorn, Austria | 2002, színes, ólmozott üveg, 10 m²

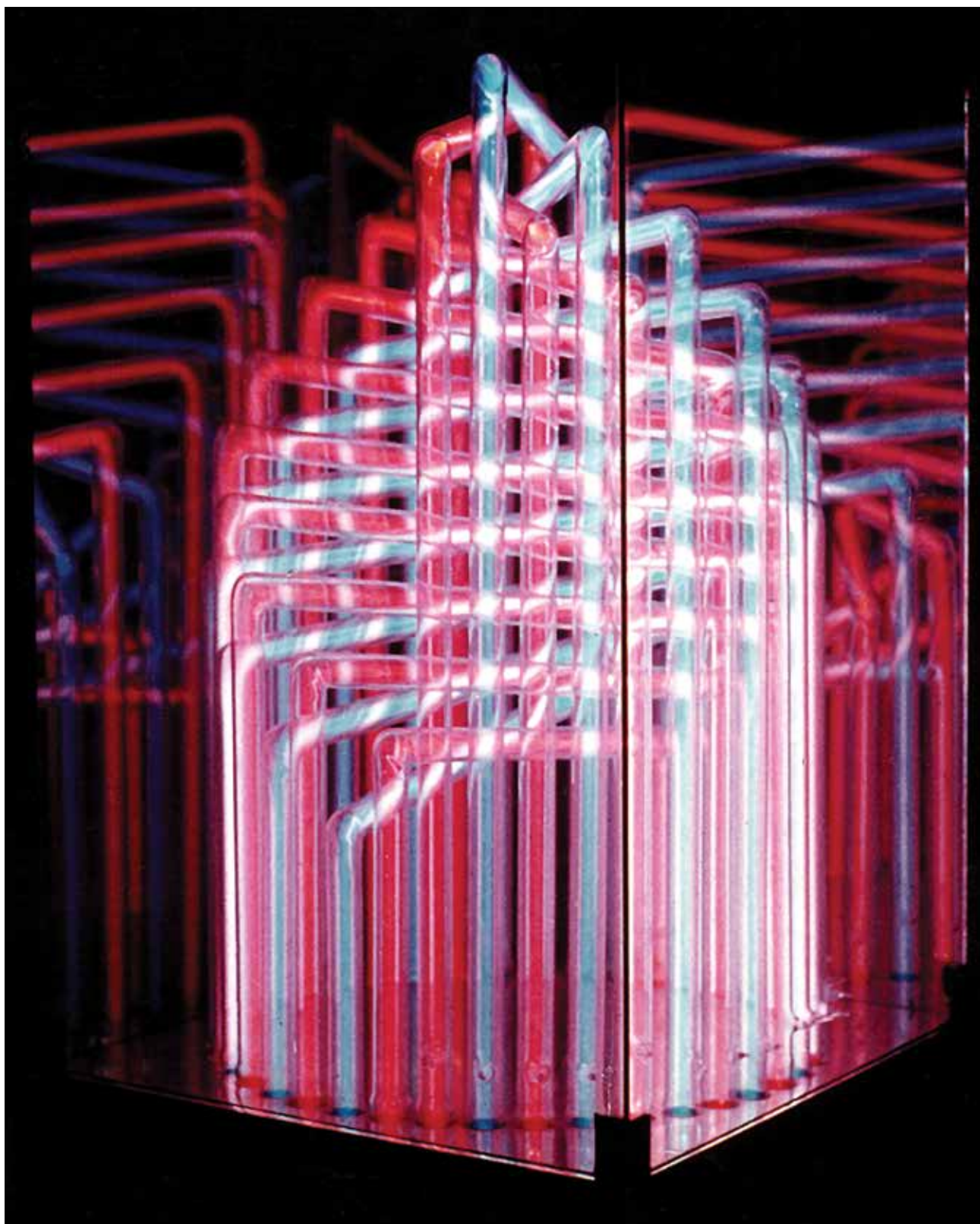
Fotó: Hefter Brúnó

HEFTER László: Oltárfények, Szent Anna Otthon, kápolna, Győr. Építész: CZIGÁNY Tamás

László HEFTER: Altar lights, Saint Anne Home, chapel, Győr. Architect: Tamás CZIGÁNY | 2006, színes, ólmozott üveg, 7 m²

Fotó: Hefter Brúnó

HEFTER László: Fénymobil (részlet)

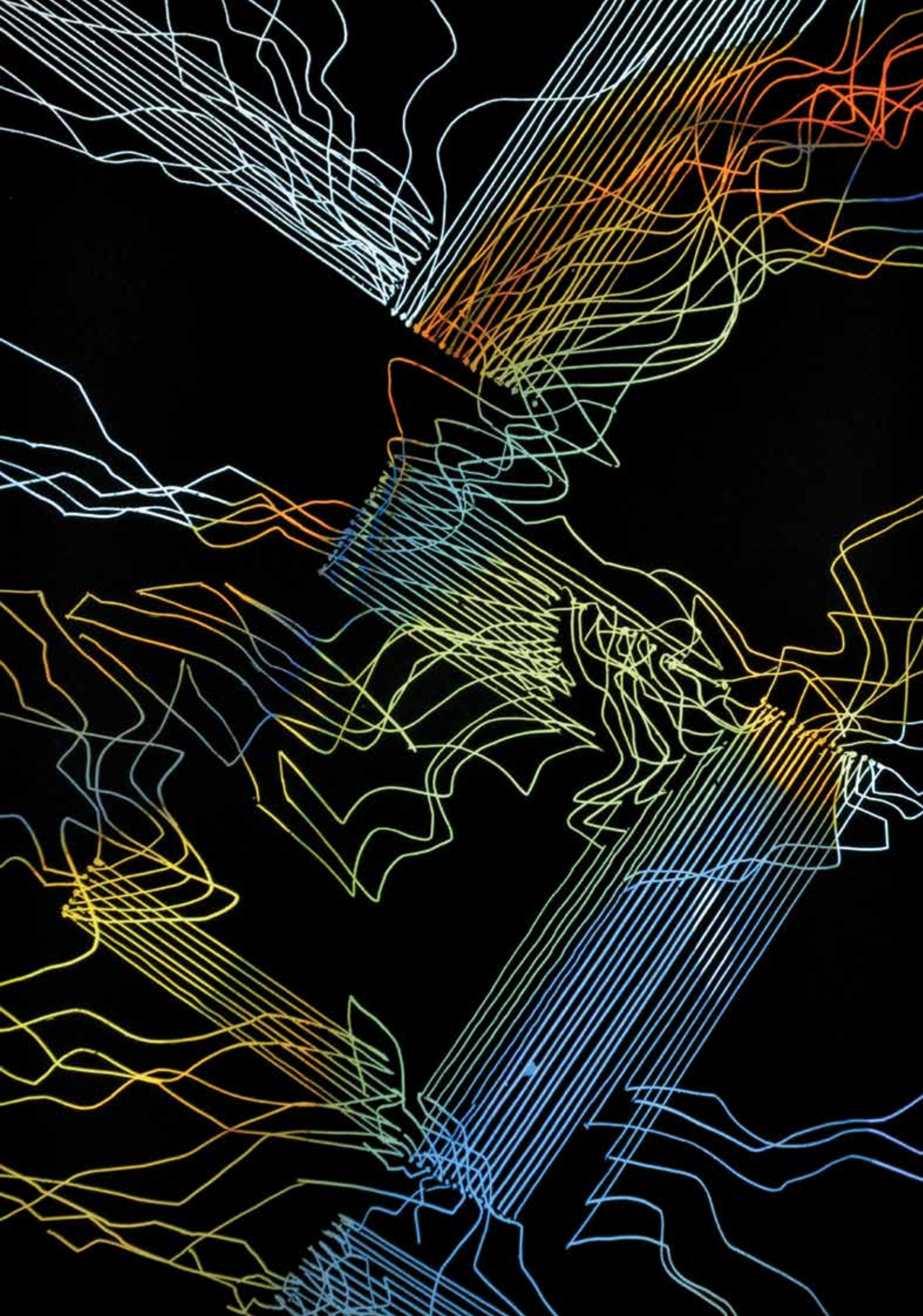
László HEFTER: Light mobile (detail) | 1978, neonplasztika, a teljes méret: 43x28 cm

Fotó: Hefter László

HEFTER László: Rendeződés I. >

László HEFTER: Settlement II | 2019, színes, festett üveg, 46x35 cm

Fotó: Hefter Brúnó

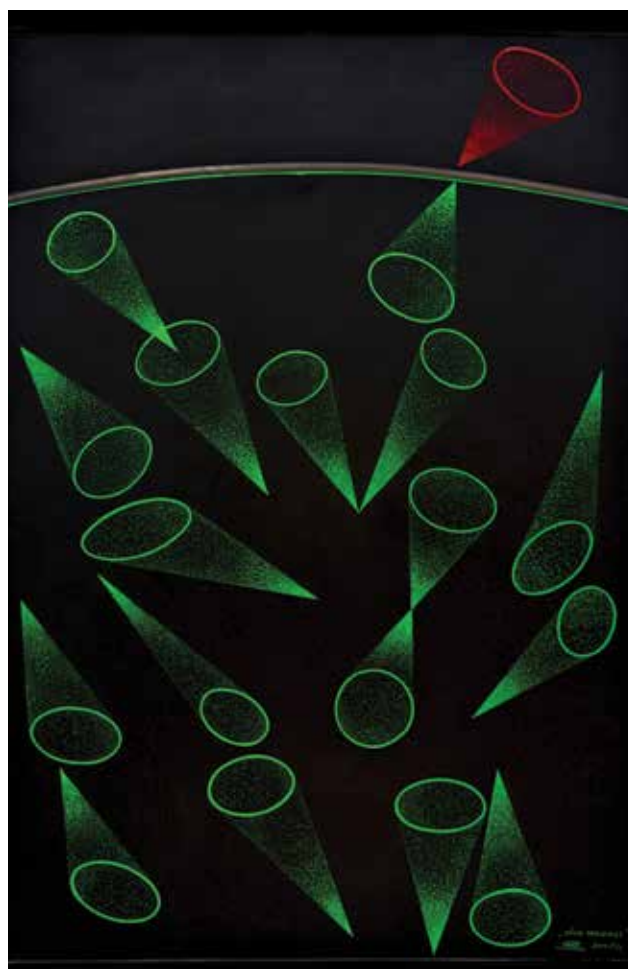
Az utóbbi harminc évben az üvegyipar átalakult, a formatervezést igénylő feladatok beszükültek. A jelenlegi üvegyipari termékeket előállító vállalkozások egy része segíti az iparművészek terveinek megvalósítását – elsősorban a saját kezdeményezésű építészeti munkákhoz kötődve –, de állandó státusban csak elvétve vagy csak alkalmasszerűen foglalkoztatnak tervezőművészeket. A művészek nagy része saját stúdiójában, kiskereskedelemben árusítható tárgyakat készít, jobb esetben a hazai vagy a nemzetközi galériahálózatban, de leginkább önállóan próbálja értékesíteni alkotásait. Szinte valamennyi lehetőség hatékonysága kétséges. A bizonytalanság minőségi és etikai kérdéseket is felvet, és annak következménye a túlzott pályaelhagyás vagy a más jellegű foglalkozásokkal való párosítás.

– Számos középületben láthatóak az ön egyéni tervezésű alkotásai, amelyekben a 20. századi modern képpalkotó szemlélet esztétikai elveit alkalmazza az üvegművesség technikai lehetőségeire, és illeszti az adott épület funkciójához. Hogyan alakult a pályája, és mely építészettel tudott harmonikusan együttműködni?

– Fényreklámtervezőként és kisplasztikai stúdiómunkákkal kezdtem a pályafutásomat, de voltak nagyobb köztéri munkáim is különböző anyagokból. A lehetőségek és talán a belső késztetésem okán (a diplomamunkám színes üveglak volt) visszatértem az inkább festészeti vonatkozásokat felvető üveglakokhoz. Először kis méretű autonóm műveket készítettem, majd az 1980-as évek elejétől fokozatosan megtaláltam az építészeti és restaurátori feladatokat. A legutóbbi üvegművészeti munkáim közterekre került térplasztikák. Csak néhány építész, belsőépítész emlétek azok közül, akikkel együtt dolgoztam: Hofer Miklós, Winkler Gábor, Kriszt György, Jahoda Maja, Horváth István, Ebedli Gyula, Bodrossy Attila, Czigány Tamás, Patartics Zorán, Gunther Zsolt, Hidasi Jenő és még sorolhatnám. Sokat tanultam tőlük. 1975 óta kisebb-nagyobb megszakításokkal vannak ilyen feladataim, egyházi épületekhez, közintézményekhez, közterekhez, magánmegrendelésekhez kapcsolódva, itthon és külföldön. Ezeket mind olyan építészeti üvegfelületeknek vagy plasztikáknak szántam, amelyekben a hátulról jövő, állandóan változó fényvibráció, fénydinamika, fénytörés és sok más fény- és színjelenség alakul hitem szerinti vizuális

HEFTER László: Kifehéredés | László HEFTER: Whitening
2018, színes, savazott, ólmozott üveg, 70x50 cm
Fotó: Hefter Brúnó

HEFTER László: Zöld horizont | László HEFTER: Green horizon
2005, színes, festett, ólmozott üveg, 60x45 cm
Fotó: Hefter Brúnó

HEFTER László: Fényerek | László HEFTER: Light veins | 2001, színes, ólmozott üveg, 88x65 cm
Fotó: Hefter Brúnó

minőséggé. Az üvegművészet egyaránt szól a szellemi hozzáállásról, az analitikus tudásról, az anyaghasználatról, a környezethez és a lehetőségekhez való alkalmazkodásról, az érzelmi megközelítés dalba öltöztetéséről.

HEFTER László: Pannon történet, Pannonhalma, Főtér | László HEFTER:
Pannon story, Pannonhalma, Main Square | 2015, üveg, gránit, 300 x Ø 45 cm
Fotó: Hefter Brúnó

– Kiemelkedő jelentőségű a restaurátori munkássága is, Magyarországon és a határainkon túl is. Kikkel dolgozik együtt ezeken a nagy méretű munkákon?

– Az 1970-es évek végén az Országos Műemléki Felügyelőség több – aprólékos ornamentikával díszített

– olmozott üvegajtó felújítására kért fel. Ez volt az első restauráláshoz köthető feladatomból. Az 1980-as évektől egyre több műemlékvédelmi felújításba kapcsolódtam be, üvegművészként együtt dolgozva restaurátorokkal és szakemberekkel. Az 1990-es évektől tagja lettem a Magyar Restaurátorok Egyesületének. Azóta folyamatosan dolgozom mint restaurátor, illetve egy idő óta mint építészeti üvegrestaurátor szakértő. A restaurátori munka általában építészeti felújítás keretében történik, különböző szakterületekkel együttműködve. A stúdiómban négyen dolgozunk, de nagyobb feladatoknál külsős munkatársakat is bevonunk a tanítványaim közül.

Az üvegművészetben az alkotó- és a restaurátorművészeti tevékenységben vannak közös vonások. Az egyik – a kötöttségek ellenére – döntően a művész szabad kezdeményezése. A másik az örökségünk, kultúránk, hitünk, emberségünk része, a nemzeti kincsünk, amely összeköti a múltat, a jelent és a jövőt. A restaurálandó tárgyak, ablakok alkotói érző emberek voltak, akiknek életük egyik fontos értékét és értelmét az általuk létrehozott művek adták. Számomra mindig nagy élmény időutazást tenni, betekinteni a múlt kézművesművészetébe, egy mesterség, egy gondolkodásmód sokszor elfelejtett műhelytitkaiba. A restaurálási munkáim során tanultam meg az időhöz, a szakmához, az anyagokhoz kötődő vagy azokból következő lényeges dolgok gondos és türelmes kezelését, a tartalmi, formai és érzelmi vonatkozások együttes hatásaiban való eligazodást. Gótikus üvegablakokat tanulmányozva jutottam el a saint-denis-i apátság templomába. Ott teremtődött Suger apát által egy új fényhatás az ablakokon ragyogásként megjelenve, ahol a színeknek, a formákon belül a fényeknek van egy mindent átfogó olyan távlatuk, keresetlen bájuk, amely körbeöleli a lelket minden időben. „Novum contra usum”, azaz „új a megszokottal szemben”. Ma is aktuális Suger apát intelme az 1100-as évekből.

– Visszatérve a galériájához, ahol kiemelkedő minőségű, válogatott iparművészeti alkotásokat, ajándékokat is lehet

Hefter László építészethez kötődő üvegmunkái, a teljesség igénye nélkül

Fénytornyok (Sopron, 1984, 10 m²); Fénymezők (Lehnice/Lég, Szlovákia, 1990, 35 m²); Égi és földi találkozás (Apor Vilmos Katolikus Iskolaközpont, aula, Győr, 1995, 40 m²); Áttörés (főapátság, Pannonhalma, 1999, 6 m²); „...és megnyílik az ég” (ravatalozó, Halbtorn, Ausztria, 2002, 10 m²); Kék horizont, Oltárfények (Szent Anna Otthon, kápolna, Győr, 2006, 7-7 m²); Justitia (Ítéletóbla, Győr, 2006, 10 m²); Alfa-ómega (Trstené/Nádasd, Szlovákia, 2007, 2 m²); Pannon történet (térplasztika, Pannonhalma, Fő tér, 2015, 3 x Ø 0,45 m); Lélekkapu (térplasztika, Nádorvárosi köztemető, Győr, 2016, 3,2 x 0,80 m).

Jelentősebb restaurálásai: székesegyház (Győr, 1988, 20 m², Sztehló Lili); főapátság (Pannonhalma, 1994–1997, 105 m², Róth Miksa, Storno Fernc, Carl Geyling); Mátyás-templom (Budapest, 1995, 22 m², Székely Bertalan, Lotz Károly, Kratzmann Ede); fogadalmi templom (Albertkázmérfuszta, 1996–1997, 45 m², L. Gürcke); Magyar Nemzeti Bank (Budapest, 1999–2001, 320 m², Róth Miksa); Néprajzi Múzeum (Budapest, 2002, 10 m², Forgó és Társa); Országház (Budapest, 2013–2016, 600 m² [szakértő referens]); dóm (Szeged, 2014–2016, 112 m², Róth Miksa, Zsellér Imre, Johan Hugó).

A HuGlass 2015 című kiállítás a pannonhalmi Hefter Galériában | The HuGlass 2015 show at the Hefter Gallery in Pannonhalma

Fotó: Hefter Brúnó

vásárolni. Ez az értékesítés mai szerény lehetőségei között külön értéke a vállalkozásának. Milyen koncepció alapján alakította ki ezt a ma már családi vállalkozását?

– Iparművészként inkább a feladatok megoldásai érdekelték, a közösségi terek érzelmi és vizuális tartalommal való gazdagítása. De mindig tiszteltem azokat az iparművészeket, akik saját stúdiót alapítottak, és egy anyaghoz, egy kézművesmesterséghez kötődve valójában olyan ipar- vagy képzőművészeti alkotásokat hoznak létre, amelyeket nézve vagy használva, átérződik az öröm irányította alkotói kéz egyéni közlésvágya, és benne

van a szellem és a kéz intelligenciája. A galériánkban alkotásaik folyamatosan jelen vannak, bemutatva jelen idejű munkásságukat, árusítva is műveiket.

Több művészeti területen dolgoztam és dolgozom még ma is, de a célom csak egy: a minőségi kultúra szolgálata, saját szakmámon és az iparművészetben keresztül. Ma már ezt a munkát fiammal, Hefter Brúnó iparművésszel megosztva végezzük, ő a galéria vezetője.

Kezdetben nem volt koncepciónk. Fogtuk egymás kezét a feleségemmel, fiammal, és futottunk előre. Tizenkét év tapasztalatai tanítottak meg arra, hogy egy művészeti galériát hogyan kell gazdaságosan működtetni, kockázatokat, változásokat kezelni, a folyamatos kihívásokra megfelelő válaszokat találni, a saját autonóm művészeti tevékenységünket összehangolni, és az egyediségünkben rejlő lehetőségeket kihasználni.

Galériánk egy művészeti vállalkozás, amelyet állandó fejlesztéssel hazai és nemzetközi kulturális és gazdasági kapcsolatrendszerben, közösségi és egyéni érdekeket is figyelembe véve, művészekkel együttműködve, sokszor múzeumi szerepeket is átvéve tartunk fenn.

Hefter László üvegművészt a Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozata teljes egyetértéssel ajánlotta levelező tagságra 2019-ben, elismerve sokoldalú művészeti tevékenységét, valamint az alkotóközösség érdekében végzett igényes, pontos, áldozatos munkáját.

HEFTER László munka közben – a Kasselik-ház (Budapest V., Vörösmarty tér 3.) üveglakainak rekonstrukciója (eredeti készítő: RÓTH Miksa)

László HEFTER at work – reconstruction of the glass windows of the Kasselik House (Budapest V., Vörösmarty tér 3.; original by Miksa RÓTH)

Fotó: Hefter Brúnó

DVORSZKY Hedvig
művészettörténész